

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Β΄. - ΤΕΥΧΟΣ ΙΒ΄.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1880

Οὐκ ἔστι περὶ δέου ἂν θεοτίμου ἀνθρώπου
βουλευσάτω ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ οἰκείων. (Πλάτ. Θεάγης.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1880

δημηγορίαί τοῦ Μποῦρκε εἶνε ἀντάξιαί τῶν τοῦ Κικέρωνος· ὁ Σεξπῆρος καὶ ὁ Γκαίτης εἶνε ἴσοι πρὸς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς. Αὗται δὲ εἶνε σήμερον αἱ μόναι σπουδαί, αἱ δυνάμεναι νὰ παράσχωσιν εἰς τὸν νεώτερον ἄνθρωπον τὸ ἀληθινὴν αὐτοῦ ἰδεῶδες.

Ὁ κ. Pisco διακηρύττει, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐπίσης φρονεῖ ὅτι τὰ ἐνιαῖα σχολεῖα τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως εἶνε ἀδύνατα. Πρέπει μετὰ τινα κοινὴν ἀνατροφὴν ἢ διδασκαλίαν νὰ διαχωρισθῇ εἰς δύο κλάδους: ἐν μὲν τοῖς γυμνασίοις, θέλει ἐξακολουθήσει ἡ διδασκαλία τῆς ἐλληνικῆς καὶ λατινικῆς, ἐν δὲ τοῖς πραγματικαῖς σχολείοις ἡ τῆς ἀγγλικῆς καὶ γαλλικῆς γλώσσης. (ὁ ρήτωρ λαλεῖ ὡς πρὸς τὸ δεύτερον τοῦτο ζήτημα ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀπόψεως ὡς Αὐστριακοῦ). Αὗται αἱ δύο τελευταῖαι γλώσσαι δέον νὰ σπουδάζωνται φιλολογικῶς ὡς ἡ ἐλληνικὴ καὶ λατινικὴ· χαίρει δὲ ὅτι ἡ διαίρεσις αὕτη υφίσταται ἤδη ἐν Ἀυστρίας.

Οὕτως ἔληξε καὶ ἡ δευτέρα ἡμέρα τοῦ συνεδρίου.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΣΙΝΩΝ (ΚΙΝΕΖΩΝ).¹

ΥΠΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΟΥ Κ. ΣΠΛΘΑΚΗ.

(καθηγητοῦ).

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι, παρ' ὧν πολλὰ ἐδιδάχθημεν περὶ τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν, οὐδὲν ἀναφέρουσιν οὐ μόνον περὶ τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ βίου καθόλου τοῦ ἀρχαιοτάτου τῶν Σινῶν ἔθνους. Οἱ δὲ μεταγενέστεροι Ἕλληνες γεωγράφοι, οἱ πρῶτον αὐτῶν μνησίαν ποιησάμενοι, ἀποκαλοῦσι μὲν αὐτοὺς Σίνας, οὐδὲν δὲ περὶ τοῦ βίου ἢ τῆς πολιτείας αὐτῶν ἴδιον ἀναφέρουσιν. Ὁ βίος τῶν Σινῶν ἕνεκα τοῦ πνεύματος τῆς ξενηλασίας, ὅπερ ἔκπαλαι παρ' αὐτοῖς ἐπεκράτει καὶ εἰσέτι ἐπικρατεῖ, ἔμεινεν ἐπὶ πολλὰς χιλιετηρίδας τελέως ἄγνωστος εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Εὐρώπης. Χάρις ὅμως εἰς τὴν βίαν, ἣν ἤσκησαν ἐπὶ τῶν κατοίκων τοῦ Οὐρανίου κράτους, οἱ μεταγενέστεροι Εὐρωπαῖοι, μέρος τι

(1) Ἡ πραγματεία αὕτη δημοσιεύθησα ἐν τῷ «Βύρωνι» (τόμ. Ε'. φύλλω 12, 13, 14, 15, καὶ 16) ἀναδημοσιεύεται ἐνταῦθα μετὰ πολλῶν προσθηκῶν χάριν τῶν ἀνγνωστῶν τοῦ «Πλάτωνος.»

τοῦ σινικοῦ βίου ἐγένετο ἤδη καὶ παρ' ἡμῖν γνωστόν. Μετὰ πολλοὺς καὶ αἰσίους πολέμους, οὓς ἐποίησαν κατὰ τῶν Σινῶν ἰδίως Ἄγγλοι καὶ Γάλλοι καὶ δι' ὧν ἠνεψώθησαν οἱ τέως κεκλεισμένοι τῆς Κίνας λιμένες εἰς τὸ εὐρωπαϊκὸν ἐμπόριον, διάφοροι καθολικοὶ καὶ διαμαρτυρόμενοι ἱεραπόστολοι, εἰσαγαγόντες εἰς Κίναν τὸν χριστιανισμόν, μετέδωκαν ἡμῖν καὶ πλείστας εἰδήσεις περὶ τε τῆς πολιτείας καὶ τοῦ βίου τῶν Σινῶν. Εἰς τοὺς ἱεραποστόλους τούτους καὶ λοιποὺς πηρηγητάς ὀφείλονται καὶ αἱ περὶ ἀγωγῆς τῶν Σινῶν εἰδήσεις, ἃς ἀναγράφουσιν οἱ τῶν παιδαγωγικῶν ἱστοριῶν συγγραφεῖς, παρ' ὧν καὶ ἡμεῖς παραλαβόντες μεταδίδομεν τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις.

Οἱ Σίνοι κατοικοῦσι τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Ἀσίας. Ἄπασα ἡ ἰδίως Κίνα διαιρεῖται εἰς 18 ἐπαρχίας, ἐχούσας πρωτεύουσαν τὸ Πεκῖνον. Σύμπας ὁ τῶν κατοίκων πληθυσμὸς ἀνέρχεται κατὰ τὰς νεωτέρας ἐρεῦνας εἰς 430 ἑκατομμύρια. Οἱ κάτοικοι ἀποτελοῦσι τὸ μὲν κράτος αὐτῶν οὐράγιον, ἑαυτοὺς δὲ τέκνα τοῦ οὐραγίου κράτους. Ὁ στρατὸς τῶν Σινῶν ἀνέρχεται ἐν ὅλῳ εἰς 800,000 ἄνδρας, ὁ δὲ στόλος εἰς 826 πλοῖα μετὰ 3600 πυροβόλων. Τρεῖς θρησκεῖαι ἐπικρατοῦσιν ἐν Κίνα, ἥτοι ἡ τοῦ Βούδδα ἢ Φῶ (ἐξηπλωμένη παρὰ τῷ λαῷ), ἡ τοῦ Laotse παραχθεῖσα ἐξ ἀρχαίας τινὸς περὶ κόσμου δόξης καὶ ἰσχύουσα εἰσέτι παρὰ πλείστοις ἐκ τοῦ λαοῦ) καὶ ἡ τοῦ Κομφουκίου, (ἐπικρατοῦσα ἐν τῇ Αὐλῇ καὶ παρὰ τοῖς λογίοις). Πλὴν τῶν ὀπαδῶν τῶν μνημονευθέντων θρησκευμάτων ὑπάρχουσι καὶ 3—4 ἑκατομμύρια μωαμεθανῶν, 400,000 ἀνηκόντων εἰς τὰς διαφόρους αἱρέσεις τοῦ χριστιανισμοῦ, τοῦ ἤδη ἀπὸ τῆς 8ης ἑκατονταετηρίδος εἰσαχθέντος εἰς Κίναν, καὶ 50,000 Ἰουδαίων. Τὸ πολίτευμα τῶν Σινῶν εἶναι ἀπόλυτος μοναρχία ἢ πατριαρχικὴ δεσποτεία. Ὁ ἀνώτατος ἄρχων τῆς πολιτείας ὀνομάζεται υἱὸς τοῦ Οὐρανοῦ, ὅστις ἄρχει δι' ἀριστοκρατικῆς τινος τάξεως πολυαρίθμων λογίων ὑπαλλήλων, *Ματθαρίνων* καλουμένων. Ὁ διάδοχος τοῦ θρόνου ἐκλέγεται αὐθαιρέτως ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος μεταξὺ τῶν νομίμων αὐτοῦ υἱῶν.

Ἡ σινικὴ πολιτεία στηρίζεται ἐπὶ τῆς οἰκογενείας ἢ, κάλλιον εἰπεῖν, ἅπασα ἡ τῶν Σινῶν πολιτεία ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστου αὐτῆς σημείου μέχρι τοῦ ὑψίστου ἀποτελεῖ κλιμακωτὴν τινὰ οἰκογένειαν, ἧς ἀνωτάτη κεφαλή εἶναι ὁ αὐτοκράτωρ. Ὁ κίων, ὁ στηρίζων τὴν σινικὴν πολιτείαν, εἶναι ἡ ὑπακοὴ τοῦ μικροτέρου εἰς τὸν μεγαλείτερον. Ἡ ὑπακοὴ αὕτη ἄρχεται ἐν αὐτῇ τῇ οἰκογενείᾳ, συναπτομένη μετὰ τῆς οἰκογενειακῆς ἀγάπης. Ὁ οἰκογενειακὸς δεσμὸς θεωρεῖται παρὰ τοῖς Σίνοις ἱερώτατος πάντων τῶν ἄλλων δεσμῶν, διότι ἐπ' αὐτοῦ στηρίζεται ἡ πολιτεία. *Tai-*

chiao (μεγάλη διδασκαλία) τοῦ Κονφουκίου. «Ὅταν τὰ τῆς οἰκίας εἶναι »καλῶς διατεταγμένα, τότε καλῶς διατεταγμένα εἶναι καὶ τὰ τῆς πολιτείας, τῆς ἐπὶ ἐκείνης στηριζομένης· ὅστις σέβεται τοὺς γονεῖς, οὗτος »θέλει σεβασθῆ καὶ τὸν βασιλέα· ὁ δὲ βασιλεὺς θέλει θεωρήσει τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ὡς ἴδια τέκνα.» Ὁ πατὴρ ἐν Κίνα ἔχει ἀπεριόριστον ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν παιδῶν· ἡ δὲ ὑπακοή τούτων εἰς ἐκείνους θεωρεῖται ἀναγκαιοτάτη.¹ Οἱ Μανδαρίνοι, εἰς οὗς εἶναι ἀνατεθειμένον μεταξὺ ἄλλων καθηκόντων καὶ τὸ τῆς τῶν παιδῶν ἀγωγῆς, ὑποχρεοῦνται νὰ τιμωρῶσι τοὺς παῖδας ἐπὶ ἀπλή κατατηνύσει τοῦ πατρὸς αὐτῶν· διότι πᾶς υἱός, στερηθεὶς τῆς τοῦ πατρὸς εὐνοίας, θεωρεῖται ἀξιόποινος. Ἐν Κίνα τοσοῦτον βαρὺ ἀμάρτημα θεωρεῖται ἢ κατὰ τῶν γονέων ὕβρις τῶν τέκνων, ὥστε, ὡςάκις υἱός τις ἐπιτεθῆ ἢ φονεύσῃ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, σύμπασα ἡ χώρα συγκινεῖται· αὐτὸς δὲ ὁ αὐτοκράτωρ δικάζει τὴν ὑπόθεσιν. Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην οἱ μὲν Μανδαρίνοι τῆς ἐπαρχίας ἐν ἧ διεπράχθη τὸ μέγιστον τοῦτο ἔγκλημα, καθαιροῦνται, ὡς μὴ δυνηθέντες νὰ προλάβωσιν αὐτὸ διὰ καλῆς διοικήσεως, ὁ δὲ κακοῦργος κατασπαράσσεται, ἡ δὲ οἰκία αὐτοῦ τε καὶ τῶν γειτόνων κατακαίεται ἀνασκαπτομένων καὶ αὐτῶν τῶν θεμελίων,

Τὰ καθήκοντα τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς θεωροῦνται ὡς βάσις πάντων τῶν τοῦ πολίτου καθηκόντων καὶ ὡς κάτοπτρον, ἐν ᾧ καθορᾷ ὅ,τι ὀφείλει ὁ μὲν ὑπήκοος εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἄρχοντα, ὁ δὲ δοῦλος εἰς τὸν ἑαυτοῦ κύριον. Ὁμοίως καὶ ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς ἀγάπη θεωρεῖται ὡς βάσις, ἐφ' ἧς στηρίζονται πάντα τὰ ἥθη καὶ αἱ πολιτικαὶ διατάξεις, καὶ ὡς ἀρχὴ καὶ κορύφωσις πασῶν τῶν ἀρετῶν. «Οὐδεμία τάξις ἀνθρώπων (ἀνα»γινώσκομεν ἐν τῷ Hiaoking) εἶναι ἀπηλλαγμένη τοῦ παιδικοῦ σεβασμοῦ· πρὸς τὴν ἀρετὴν ταύτην αὐτοὶ οἱ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ παρέχωσιν »εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους τὸ παράδειγμα. Ἡ παιδικὴ ὑπακοὴ ἐκτείνεται »μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, οὔτινος τὴν κανονικὴν κίνησιν μιμεῖται· αὕτη περιλαμβάνει σύμπασαν τὴν γῆν, ἧς τὴν γονιμότητα ἀπεικονίζει. Ὡς »μεταξὺ πάντων τῶν δημιουργημάτων ὁ ἄνθρωπος εἶνε τὸ εὐγενέστατον, »οὔτω καὶ μεταξὺ πασῶν τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων ὠραιότητα εἶνε ἡ

1 Ὁ πατὴρ, φονεύων τὸ τέκνον αὐτοῦ οὐδόλως τιμωρεῖται. Πτωχοὶ γονεῖς συχνάκις θυσιάζουν τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ ἰδίως τὰ θήλαα, εἰς τὸν ποτάμιον Θεόν, ρίπτοντες αὐτὰ εἰς τὸ ὕδωρ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ τραχήλου αὐτῶν ἐξάρτησιν κολοκύνθης. Καὶ ἐκθεσις παιδῶν συχνάκις λαμβάνει χώραν ἐν Κίνα. Κατὰ τινὰς εἰδήσεις ἐν τρισὶν ἔτεσι διέσωσαν, οἱ Ἰησουῖται 9700 ἐκτεθειμένα παιδία, ἅτινα ἀνέθρεψαν ἐν τῇ χριστιανικῇ θρησκείᾳ.

» πρὸς τοὺς γονεῖς τιμὴ καὶ ὁ πρὸς αὐτοὺς σεβασμὸς. Ὁ ἀληθῶς τιμῶν
 » τοὺς ἑαυτοῦ γονεῖς πρέπει νὰ καταδεικνύῃ τὴν τοιαύτην τιμὴν ἐντὸς
 » τῆς οἰκίας, πρέπει νὰ βοηθῇ αὐτοὺς προθύμως ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἀνάγκαις,
 » πρέπει νὰ σκυθρωπάζῃ, αὐτῶν ἀσθενούντων, πρέπει νὰ φορῇ πέν-
 » θιμα ἐνδύματα, αὐτῶν ἀποθνησκόντων, καὶ ἐκτελῇ ἀκριβῶς πάντα τὰ
 » κατὰ τὸν τοῦ πένθους χρόνον καὶ τὰ κατὰ τὴν κηδεῖαν νομιζόμενα. Ὁ
 » ἡγεμὼν τότε ἐπιτυγχάνει τὴν τελειότητα τῆς ἀρετῆς, ὅταν ἐν ὅλῳ τῷ
 » ἑαυτοῦ ἔθνῳ ἐμπεδόνῃ διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος τὴν παιδικὴν
 » ὑπακοήν.¹ »

Ὁ σεβασμὸς τῶν ἐν Κίνα τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς χωρεῖ μέχρι τῆς
 ἀκριβοῦς τηρήσεως καὶ τῶν ἐλαχίστων ἐξωτερικῶν ἐθίμων. Οὕτως ἀνα-
 γινώσκωμεν ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τοῦ Siao Hio ὅτι «ὁ υἱὸς ἐξεγερ-
 » θείς τοῦ ὕπνου λίαν πρωτὶ καὶ νιψάμενος ὀφείλει νὰ εἰσέλθῃ κοσμίως εἰς
 » τὸ δωμάτιον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· ὀφείλει νὰ ἐρωτήσῃ αὐτὸν περὶ τῆς
 » ὑγείας, νὰ παράσχῃ ὕδωρ καὶ νὰ ἐκτελέσῃ πᾶσαν αὐτοῦ ἐπιταγὴν μετὰ
 » προσοχῆς καὶ εὐθυμίας.» Ὁ δὲ Tseug, ὁ μαθητὴς τοῦ Κονφουκίου, λέ-
 γει ὅτι ὁ υἱὸς ὀφείλει νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ αὐτοὺς μηδὲ διὰ τοῦ σχήμα-
 τος τοῦ ἑαυτοῦ πύλου. Ἐν δὲ τῷ βιβλίῳ Liki ἀναγινώσκωμεν ὅτι «ὁ
 » υἱὸς ὀφείλει τὴν τῶν γονέων πλάνην νὰ καταδεικνύῃ μετὰ ταπεινοφρο-
 » σύνης καὶ ἠπιότητος· τούτων δυστροπούντων, ὀφείλει νὰ καταδείξῃ μεί-
 » ζονα ὑπακοήν καὶ τιμὴν· τυπτόμενος δὲ μέχρις αἵματος ὑπὸ τῶν ἐξωρ-
 » γισμένων γονέων ὀφείλει νὰ μὴ μισήσῃ αὐτούς, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον νὰ σε-
 » βασθῇ.»

Ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ τιμὴ, ἣν ἐν Κίνα τὰ τέκνα ὀφείλουσι ν' ἀπονέμωσι
 πρὸς τοὺς ἑαυτῶν γονεῖς, ἀπαιτεῖται ν' ἀπονέμηται ἡ αὐτὴ οὐ μόνον παρὰ
 τοῦ μικροτέρου ἀδελφοῦ πρὸς τὸν πρεσβύτερον, τὸν καταλαμβάνοντα τὴν
 θέσιν τοῦ πατρὸς μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐν τῇ τῆς οἰκογενείας διευθύν-
 σει, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὸν διδάσκαλον καὶ καθόλου παρὰ
 παντὸς νεωτέρου ἀνθρώπου πρὸς τὸν πρεσβύτερον. Οὕτω μανθάνομεν ὅτι
 «Νέος τις, συναντῶν πρεσβύτερον αὐτοῦ κατὰ 20 ἔτη, ὀφείλει νὰ τιμήσῃ
 αὐτὸν ὡς πατέρα· ἐὰν δὲ οὗτος ἦνε κατὰ 10 ἔτη πρεσβύτερος, ὀφείλει
 νὰ τιμήσῃ αὐτὸν ὡς πρεσβύτερον ἀδελφόν. Μαθητὴς, συναντῶν καθ' ὁδὸν
 τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ ὀφείλει νὰ παρακολουθῇ αὐτὸν καὶ νὰ μὴ κατα-
 λείπῃ ὅπως συνδιαλεχθῇ μεθ' ἑτέρου. Συνοδεύων δὲ τὸν διδάσκαλον ὀφεί-
 λει νὰ βαδίζῃ οὐχὶ ἐπὶ τῆς γραμμῆς, ἀλλὰ πλαγίως. Κλίνοντος δὲ τοῦ

¹ Memoires concernant l' histoire etc. par les missionnaires de Peking.

διδασκάλου τὴν κεφαλὴν ὅπως εἶπη τι εἰς τὸ οὖς τοῦ μαθητοῦ, ὀφείλει οὗτος νὰ φράττη τὸ στόμα αὐτοῦ διὰ τῆς χειρός, ἵνα μὴ ἡ ἐκπνοὴ αὐτοῦ ἐνοχλήσῃ τὸν διδάσκαλον. Ὁ μαθητής, ἐρωτώμενος ὑπὸ τοῦ διδασκάλου δὲν πρέπει ν' ἀποκρίνηται πρὶν ἢ οὗτος ἀποπερατώσῃ τὴν ὁμιλίαν αὐτοῦ. Καθ' ὅλου εἰπεῖν μηδεὶς ἐρωτάτω τὸν ἀνώτερον αὐτοῦ πόσων ἐτῶν εἶναι καὶ ποῦ ὑπάγει.¹»

Ἡ τῶν παιδῶν ἀγωγή (Kiao-Hio) ἄρχεται ἐν Κίνα πρὸ τῆς τούτων γεννήσεως. Ἡδὴ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐγκυμοσύνης χάριν τοῦ τέκνου μεγάλως περιποιοῦνται οἱ Σίνας τὴν ἐγκυον γυναῖκα καὶ πολλὰ παρ' αὐτοῖς ὑπάρχουσι συγγράμματα, καταδεικνύοντα τὸν τρόπον τῆς ἐπιμελείας τῆς γυναικὸς πρὸ τοῦ τοκετοῦ καὶ μετ' αὐτόν. Ἡ ἰδίως ἀγωγή, κατὰ τὸν Tshingtseu, ἄρχεται καθ' ὃν χρόνον οἱ παῖδες δύνανται νὰ λαλῶσι καὶ νὰ τρώγωσι. «ἐπειδὴ οὗτοι εἰσέτι οὐδὲν ἔχουσι, χρησιμεῦον πρὸς διατύπωσιν τῶν διανοημάτων, ἀπαιτεῖται ὅπως καθ' ἡμέραν πληρῶνται τὰ ὦτα αὐτῶν συνετῶν λόγων.» Ἡ ἱερὰ σχέσις, ἡ συνάπτουσα τοὺς γονεῖς πρὸς τὰ τέκνα καὶ τὰνάπαλιν, ἐπιβάλλει τὴν ὑποχρέωσιν εἰς τοὺς γεννήτορας ὅπως μεριμνῶσι περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν τέκνων αὐτῶν, παραλαμβάνοντες κατ' οἶκον παιδαγωγοὺς ἢ πέμποντες αὐτὰ εἰς τὸ σχολεῖον. Κατὰ τὴν παραίνεσιν σινικοῦ τινος αὐτοκράτορος. «Οἱ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ προσέχωσι τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν ἐλαχίστην κραυγὴν τοῦ τέκνου, καὶ εἰς τὸν ἐλάχιστον τόνον τῆς φωνῆς αὐτῶν καὶ τοὺς μορφασμοὺς τοῦ προσώπου ὅπως ἐπενέγκωσι τὴν κατάλληλον πλήρωσιν τῶν διαφόρων χρειῶν. Γελά τὸ παιδίον; χαίρουσιν οἱ γονεῖς. Κλαίει; λυποῦνται. Πειράζεται νὰ βηματίσῃ; παρακολουθοῦσι τὰ μικρὰ αὐτοῦ κινήματα μετ' ἀκριβείας. Ἀσθενεῖ; ἀνησυχοῦσι καὶ ἀποβάλλουσι τὴν πρὸς τὸ φαγεῖν ὄρεξιν. Οὗτοι τρέφουσι τὸ τέκνον, διδάσκουσιν αὐτὸ μέχρι τελείας μορφώσεως, νυμφεύουσιν αὐτό, παρέχουσιν εἰς αὐτὸ οἶκον, καὶ μυριοτρόπως κακουχοῦνται, τὴν μόρφωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀσφάλειαν ἐπιδιώκοντες. Οὕτως ἄπασαν τὴν δύναμιν τῆς καρδίας αὐτῶν ἐξαντλοῦσιν ὑπὲρ τοῦ τέκνου. Ὡ! ἡ ἀρετὴ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς εἶνε ἀτελεύτητος· εἶνε ὡς ὁ ὕψιστος οὐρανός.»

Ἡ διδασκαλία ἄρχεται παρὰ τοῖς Σίνασις κατὰ τὸ ἕν ἢ ἑξ ἔτος τῆς τῶν παιδῶν ἡλικίας. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον μαθάνουσιν οὗτοι τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῶν γνώσεων καὶ δὴ τῆς δυσχερεστάτης αὐτῶν γλώσσης,

¹ Description géographique, histoire ect. de l'empire de la Chine par le P. du Halde tom. II. pag. 588.—Journal asiatique tom. II. p. 259.

τῆς ἀπαρτιζομένης ἐκ 50,000 καὶ ἔτι πλέον εἰκονικῶν χαρακτήρων.¹ Καὶ κατ' ἀρχὰς μανθάνουσιν οἱ παῖδες τὴν ὀνομασίαν ἐκείνων τῶν ἀντικειμένων, ἅτινα ὑποπίπτουσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀπασχολοῦσι τὴν φανταστικὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς. Οἱ κυριώτατοι τῆς διδασκαλίας κλάδοι εἶναι ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ γραφή, αἵτινες ἕνεκα τῆς δυσχερείας αὐτῶν ἀποροφῶσι τὸν περισσότερον τῆς σπουδῆς χρόνον καὶ διακρίνουσι τοὺς μᾶλλον πεπαιδευμένους, τοὺς κτωμένους δι' αὐτῶν ἀφθονίαν γνώσεων. Οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι καθ' ἑκάστην νὰ μανθάνωσι τέσσαρας τοῦλάχιστον χαρακτήρας οὓς ἐμπεδοῦσιν ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῶν διὰ τῆς συχνῆς ἐπαναλήψεως. Ἐν τῇ γραφῇ μεταχειρίζονται ὑποδείγματα εἴτε μετὰ ἐρυθρῶν γραμμάτων, ἅτινα οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι νὰ μελαίνωσιν εἴτε μετὰ μελάνων, ἅτινα οὗτοι ὀφείλουσι νὰ μεταφέρωσιν ἐπὶ ἐπιτεθειμένου χάρτου. Κατόπιν μεταχειρίζονται μέλαν ἐκ σανίδος καὶ κεχαραγμένον ἀδάκιον. Πρὸς τούτοις ἀσχοῦνται οἱ παῖδες εἰς τὸ ἐν χορῶ φθέγγεσθαι, εἰς τὸ ἀριθμεῖν καὶ πιθανῶς εἰς τὴν μουσικὴν, διαταχθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων βασιλέων οὐχὶ πρὸς τέρψιν, ἀλλὰ πρὸς καταστολὴν τῶν τοῦ πλήθους ἐπιβλαβῶν παθῶν. Τὸ πρῶτον ἐν τῷ σχολεῖω ἀναγνωσματάριον, τὸ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως πρὸς χρῆσιν ἐπιβαλλόμενον, καλεῖται *Pe-kia-sing*, ἐν ᾧ οἱ παῖδες ὀφείλουσι νὰ μάθωσι τὰ ὀνόματα πάντων τῶν προσώπων 100 οἰκογενειῶν· τὸ δεύτερον ἀναγνωσματάριον καλεῖται *Tsaise*, περιέχων συλλογὴν ὠφελίμων καὶ ἀξιολόγων ἀντικειμένων· τὸ τρίτον ἀναγνωσματάριον, τὸ καλούμενον *Tsien-tse-ouen*, περιέχει συναγωγὴν 1000 γραμμάτων· τὸ δὲ τέταρτον ἀναγνώ-

1 Ἡ σινικὴ γλῶσσα σύγκειται ἐκ καθαρῶς μονοσυλλάβων λέξεων, αἵτινες ὡς τὰ πολλὰ ἀπὸ συμφώνου ἀρχόμεναι λήγουσιν εἰς φωνήεν. Σύμφωνα τινὰ, οἷον τὸ ρ, δ καὶ λ ἐλλείπουσιν ἐκ τῆς σινικῆς γλώσσης. Ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ ὑπάρχουσιν ἐν ὄλῳ 450—480 φωνητικοὶ συνδυασμοί, οἵτινες διὰ διαφόρου τονίσεως πολλαπλασιάζονται εἰς 1200. Αἱ συλλαβαὶ εἶνε πολυσήμαντοι. Μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις, διαφόρως προφερομένου τοῦ φωνήεντος αὐτῆς, διάφορον ἔχει σημασίαν. Οὕτω π. χ. τὸ *Schu* μετὰ ἡ σημαίνει κύριον· ἄνευ τόνου, σημαίνει χρονον· προφερόμενον ἡσύχως καὶ ταχέως, σημαίνει ἀγελάδα.—Ἡ γραφὴ τῶν Σινῶν εἶναι εἰκονική, ἥτοι δι' ἕκαστον σημαινόμενον ὑπάρχει ἴδιον σημεῖον. Τὰ εἰκονικὰ σημεῖα διὰ προσαρτήσεως διαφόρων συλλαβῶν μεταβάλλουσι σημασίαν. Οὕτω π. χ. ἡ εἰκὼν τοῦ ἵππου, προστιθεμένης τῆς συλλαβῆς *lu*, σημαίνει ψυχὴν· ἡ εἰκὼν τοῦ κυνός, προστιθεμένης τῆς συλλαβῆς *lang*, δηλοῖ λύκον. Ἡ γλῶσσα στερεῖται τοῦ τυπικοῦ μέρους τῆς γραμματικῆς· τὸ γένος, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ πτώσις δηλοῦνται διὰ προσθήκης οὐσιαστικῶν τινῶν· ἡ ἐνεργητικὴ καὶ παθητικὴ διάθεσις διακρίνονται περιγραφικῶς.

(ΠΑΛΑΤΩΝ—ΤΟΜΟΣ Β΄—ΤΕΥΧΟΣ Β΄)

σματάριον, ὅπερ καλεῖται *San-tsëe-king*, περιέχει τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἱστορίας ἐν τρισυλλάβοις στίχοις¹ μετ' αὐτοῦ συνάπτεται καὶ ἡ ἑρμηνεία τῶν κλασσικῶν βιβλίων.

Πρὸς μάθησιν ἀναγκαιότατον μέσον θεωρεῖται παρὰ τοῖς Σίνοις ὁ γόθος· τούτου ἕνεκα ὁ ἀμελής παῖς καὶ μὴ μαθὼν τὴν ἐπιβληθεῖσαν ποσότητα τῶν γραμμάτων γονατίζεται ἐνώπιον τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ ἢ δένεται πρὸ τῆς θύρας τοῦ σχολείου ἢ ἐξαπλοῦται πρηνῆς ἐπὶ τινος μακροῦ καὶ στενοῦ θρανίου, μὴ ἐλλείποντος ἀπ' οὐδενὸς σχολείου, καὶ λαμβάνει 8—10 πληγὰς.

Ἡ Σινικὴ ἀγωγή περιλαμβάνει ἕνθεν μὲν 6 εἶδη γνώσεως, ἧτοι τὸ τῶν παραδεδωρμένων ἐθίμων, τῆς μουσικῆς, τῆς ἐντάσεως τῶν τόξων, τῆς ἵππασίας, τῆς γραφῆς καὶ τῆς ἀριθμήσεως· ἕνθεν δὲ 6 εἶδη ἀσκητέων ἀρετῶν, ἧτοι τὸ τῆς εἰς τοὺς γονεῖς ὑπακοῆς, τῆς φρονήσεως, τῆς φιλαδελφίας, τῆς μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ γειτόνων ὁμονοίας, τῆς πρὸς τοὺς φίλους εἰλικρινείας καὶ τὸ τῆς πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς δυστυχεῖς συμπαθείας.

Τὰ ἐν Κίνα σχολεῖα διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις, ἧτοι εἰς κατώτερα καὶ ἀνώτερα· καὶ κατώτερα μὲν εἶνε τὰ τοῦ λαοῦ σχολεῖα, ἐν οἷς συμπεριλαμβάνονται τὰ τε τῶν πτωχῶν σχολεῖα (*I-hio*) καὶ τὰ ἐσπερινὰ (*Ye-hio*), εἰς 2 φοιτῶσιν οἱ τὴν ἡμέραν περὶ διαφόρους ἐργασίας ἀσχολούμενοι· ἀνώτερα δὲ σχολεῖα εἶνε τὰ χρησιμεύοντα πρὸς μόρφωσιν τῶν λογίων. Ταῦτα διαιροῦνται κατὰ περιφερείας καὶ εἶνε διαφόρων βαθμῶν. Ὁ θέλων νὰ περιύληθῇ ἀξιωματὶ πρέπει βαθμηδὸν νὰ μορφῶται ἐν τοῖς ἀνωτέροις σχολείοις ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ Μανδαρίνου τῆς ἐν ἧ εὐρίσκειται τὸ σχολεῖον περιφερείας. *Sieou—tsai* καλοῦνται οἱ διανύοντες τὴν πρώτην καὶ κατωτάτην βαθμίδα τῆς ἐκπαιδεύσεως. Οὗτοι φέρουσιν ἴδιον ἔνδυμα καὶ τυγχάνουσι προνομίων τινῶν. Μετὰ τρία ἔτη οἱ *Sieou—tsai*, ἐξετασθέντες ὑπὸ δύο παρὰ τῆς Αὐλῆς περπομένων Μανδαρίνων καὶ εὐδοκίμησαντες, μεταβαίνουσιν εἰς τὸ δεύτερον στάδιον τῆς ἐκπαιδεύσεως τὸ τῶν *Kiugin*. Ὁ θέλων δὲ νὰ τύχῃ τοῦ ἀνωτάτου πολιτικοῦ ἀξιωματος ὀφείλει νὰ διανύσῃ καὶ τὸ τρίτον καὶ ἀνώτατον στάδιον τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἧτοι τὸ τῶν *Tsin—tse*, ἐν αὐτῇ τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Κίνας, ἔνθα μεταβαίνει δαπάναις βασιλικαῖς καὶ ἐξετάζεται παρ' αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος. Οἱ ἀξιωθέντες τῶν τριῶν τούτων τῆς ἐκπαιδεύσεως βαθμῶν ὀνομάζονται μαθηταὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Οὐρανοῦ, ἧτοι τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἀνέρχονται εἰς τὰ ὑπάτα ἀξιώματα· οἱ φίλοι καὶ οἱ γονεῖς τοῦ ἀξιωθέντος τῆς τιμῆς τοῦ *Tsin—tse* μετὰ τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ ἰδρύουσιν

¹ Du Halde, σ. 320.

πρὸς τιμὴν θριμβευτικὰς ἀψίδας μετ' ἐπιγραφῆς, δηλούσης τὸ ὄνομα τοῦ τιμωμένου· οἱ δὲ πλουσιώτατοι κάτοικοι φιλοτιμοῦνται νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὸν τὰς ἑαυτῶν θυγατέρας συζύγους. Ἐνίοτε οἱ τῆς τρίτης τάξεως μαθηταὶ ἐξετάζονται καὶ αὐθις ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος· εὐδοκιμήσαντες δὲ κατέχονται παρ' αὐτῷ μετὰ τοῦ ἀξιώματος **Han—lin**, πλησιεστάτου ὄντος εἰς τὸ βασιλικόν. Οἱ λόγοι οὗτοι ἤδη ἀπὸ τοῦ 925 μ. Χ. (ὁπότε εὐρέθη παρὰ τοῖς Σιναις ἡ τυπογραφία) διέπουσι πάντα τὰ ἐν τῇ πολιτείᾳ φιλολογικὰ προϊόντα,

Οἱ αὐτοκρατορικοὶ πρίγκιπες καὶ ἰδίως ὁ ἐπίδοξος τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος διάδοχος, οὗτινος ἡ ἀγωγή εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς ἴδιον λογίων σύλλογον (**Tschen-szu-fu**), ὁφείλουσι νὰ διέλθωσι τὰς ἐξῆς 6 σχολάς· 1) τὴν τῶν ἐθλιῶν καὶ ἰδίως τῆς μετὰ τοῦ πλησίον συμπεριφορᾶς, 2) τὴν τῆς δακρύσεως τῶν διαφόρων ἡλικιῶν καὶ τοῦ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους σεβασμοῦ, 3) τὴν σχολήν, ἐν ἣ διδάσκεται ὁ τρόπος τῆς τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἐκλογῆς, 4) τὴν σχολήν, ἐν ἣ διδάσκεται ἡ διαφορὰ τῶν τάξεων καὶ ἀξιωματίων, 5) τὴν σχολήν, ἐν ἣ διδάσκεται πῶς ἕκαστος δύναται ἐν τῇ ἑαυτοῦ τάξει νὰ προσηλωθῇ καὶ 6) τὴν σχολήν, ἐν ἣ διδάσκονται αἱ σπουδαιότεραι καὶ εὐρύτεραι ἐπιστῆμαι.

Ἡ ἀνωτέρα τῶν Σινῶν διδασκαλία, ἡ ἐν τοῖς ἀνωτέροις σχολείοις γινομένη, ἔγκειται ἰδίως ἐν ταῖς ῥητορικαῖς ἀσκήσεσιν. Ἀσκοῦνται δὲ ῥητορικῶς οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τριῶν διαφόρων βαθμίδων. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ βαθμίδι ἀσκοῦνται ἐν τῷ καλῷ γραφικῷ χαρακτῆρι (**Wentchang**), προβαλλομένου πρὸς ἕκθεσιν θέματος τινος, ἥτοι γνωμικοῦ, λαμβανομένου ἐκ τῶν πέντε ἀγίων βιβλίων·¹ ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ βαθμίδι ἀσκοῦνται ἐν τῇ ποιήσει· ἐν δὲ τῇ τρίτῃ ἀσκοῦνται ἐπὶ τῶν **Tsè**, ἥτοι ἐπὶ σχεδίων καὶ πραγματειῶν περὶ ἀντικειμένων πολιτικῶν καὶ διοικητικῶν, π. χ. περὶ τοῦ πῶς δύναται τις νὰ καταβάλῃ τοὺς ληστὰς ἢ νὰ προλάβῃ τὰς πλημμύρας. Πρὸς ταῖς ῥητορικαῖς ἀσκήσεσιν οἱ μαθηταὶ διδάσκονται γνώσεις τινὰς φιλοσοφικὰς, ἀστρονομικὰς, ἰατρικὰς, φυσικὰς καὶ ἱστορικὰς. Ἄλλ' ὅπως τῶν κατωτέρων γνώσεων οὕτω καὶ τῶν ἀνωτέρων ἡ μάθησις εἶνε ὅλως μηχανικὴ, ἐγκειμένη ἐν τῇ ἀσυνειδήτῳ ἀπομνημονεύσει τῶν ἀρχῆθεν παραδεδομένων. Ἐλλείπει δὲ τελέως ἐν τῇ μαθήσει ἡ ἐλευθερία τῆς διανοητικῆς ἐνεργείας, ἥς ἄνευ ἀληθῆς ἐπιστήμῃ ἀποβαίνει ἀδύνατος.

Ἐν Κίνα γίνονται δύο εἰδῶν ἐξετάσεις πρὸς πληροφориαν περὶ τῆς τῶν

¹ Fresnel, Journal asiatique tom. IV. pag. 5.

μαθητῶν προόδου, ἤτοι *ιδιωτικαὶ καὶ δημόσιαι*. Καὶ αἱ μὲν *ιδιωτικαὶ* γίνονται κατ' οἶκον δις ἢ τρίς τοῦ μηνὸς ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν πραγόνων ἐνώπιον τῶν τῆς οἰκογενείας μελῶν· αἱ δὲ *δημόσιαι* γίνονται δις ἢ τρίς τοῦ ἔτους ἐνώπιον τῶν Μανδαρίνων ἐν ἰδιαιτέροις καὶ καλῶς πεφυλαγμένοις δωματίοις. Αἱ ἐξετάσεις αὗται εἶναι αὐστηρόταται. Εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται νὰ κρατῇ βιβλίον ἢ καὶ τὴν ἐλαχίστην σημείωσιν. Αὐστηρότατα δὲ τιμωρεῖται ὁ ὑποβάλλων τι διὰ ψιθυρισμοῦ εἰς τὸν ἐξεταζόμενον μαθητὴν. Ἐν ταῖς πόλεσι τῆς πρώτης τάξεως ὑπάρχει ἴδιον οἰκοδόμημα ἐξετάσεων, ἔχον πλεῖστα δωμάτια, ἐν οἷς ἐξετάζονται μετὰ πλείονος ἀκριβείας καὶ μείζονος αὐστηρότητος καὶ ἐπιτηρήσεως οἱ ὑψηλοτέρας τυχόντες παιδεύσεως μαθηταί¹).

Σχολεῖα καὶ ἰδίως χάριν παιδῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων, ὑπῆρχον ἐν Κίνα ἤδη κατ' αὐτοὺς τοὺς παναρχαιοτάτους χρόνους: Ἐκ τῶν αὐτοκρατόρων πρώτος ἵδρυσε δημόσια σχολεῖα ὁ *Tiko*, ἀκμάσας περὶ τὰ 2420 π. Χ. Περὶ τῶν ἐπὶ τῶν πρώτων δυναστειῶν καὶ ἐφεξῆς σχολείων καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς διδασκαλίας μνείαν ποιεῖται ὁ κατὰ τὸν 42ον μ. Χ. αἰῶνα ἀκμάσας *Tschuhi*, ὁ ἐπὶ τῶν θεωριῶν τοῦ Κονφουκίου στηρίξας τὴν ἑαυτοῦ φιλοσοφίαν. Τὰ σχολεῖα, ἅτινα τὸ πρῶτον ἦσαν περιορισμένα ἐν τοῖς κυριωτάτοις τόποις (*Chou* καὶ *Tsiang*) κατὰ μικρὸν ἐπολλαπλασιάσθησαν, ἐπεκταθέντα καὶ εἰς ἄλλας τῆς Κίνας χώρας. Κατὰ τὸ ἔτος 310 μ. Χ. ὁ αὐτοκράτωρ *Tao-yu-ti* συνέστησε σχολήν, ἐν ἣ 3000 λόγιοι ἐδίδασκον διάφορα ἀντικείμενα. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ *Tai-tsong* κατὰ κατὰ τὸ 620 μ. Χ. ὠκοδόμησεν ἐν *Singanfu* διδασκτήριον, ἔχον 1200 δωμάτια, ἐν οἷς ἐδιδάσκοντο ἅπασαι αἱ ἐπιστῆμαι. Εἰς τὸ διδασκτήριον τοῦτο πολλάκις ἐφοίτα καὶ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ, ἀκροώμενος τῶν καθηγητῶν καὶ ἐρωτῶν τοὺς μαθητάς. Τὰ ἐν Κίνα σχολεῖα παλαιά τε καὶ νέα, ὅσον καὶ ἂν ἀναφέρεται μέγας ὁ ἀριθμὸς τῶν τε δωματίων καὶ τῶν διδασκάλων, ἦσαν καὶ εἶναι πάντοτε *σινικά*, πιστὰ κάτοπτρα τοῦ *σινοῦ* βίου, ἤτοι ἦσαν καὶ εἶναι τόποι οὐχὶ ἔνθα σκοπίμως ἀναπτύσσονται αἱ τῆς ψυχῆς δυνάμεις, ἀλλ' ἔνθα ἀπομνημονεύονται ἀσυνειδήτως καὶ στερεοτύπως ἀτελεῖς τινες γνώσεις καὶ ἔθιμοτυπία. Τὴν εὐτελεῆ κατάστασιν τῶν σημερινῶν ἐν Κίνα σχολείων καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς λίαν ἀτελεῆ καὶ μηχανικὴν διδασκαλίαν περιγράφει ἐν ἐπιστολῇ² πρὸς γερμανὸν τινα, διδασκαλείου διευθυντὴν, ὁ ἱεραπόστολος *Genâhr*, ὅστις, διατρίψας 18

¹ Du Halde tom. II, pag. 305.

² Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη καὶ ἐν τῷ *Schlesischen Schulblatt*.

ἔτη ἐν Κίνα, ἐνθα ἰδία ἱεραποστολική σχολή ἱδρύται, ἀπέθανεν ἐν Hoau παρὰ τῆ Hongkong τῷ 1864.¹

Μεταξὺ τῶν πρώτων ἀνδρῶν, τῶν συντελεσάντων οὐ μόνον εἰς τὴν θρησκευτικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν Σινῶν, πρῶτος ἀναφέρεται ὁ Fohi. Ὁ χρόνος καθ' ὃν ἤκμασεν οὗτος, κεῖται κατὰ τὰς σινικὰς πληροφορίας μεταξὺ τῶν ἐτῶν 3468 καὶ 2952 π. Χ. ἦτοι ἐπὶ

1 Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Γάλλων ἐπιχειρητῶν ἱδρύθη ἐν Psche-fa ἡ πρώτη ἀτμομηχανικὴ σχολή. Ἐν ἔτει 1866 ἱδρύθη ἐν Schanghai ἕτερον μηχανικὸν ἐργοστάσιον, εἰς ὃ διετάχθησαν νὰ φοιτήσωσιν οἱ τοῦ Πεκίνου ἀξιωματικοί. Ἐν ἔτει 1867 ἱδρύθη πολυτεχνικὴ σχολή ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Fu-tschien, πρὸς μόρφωσιν μηχανικῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ διδασκαλίαν ἀλλοδαπῶν διδασκάλων. Ἐν ἔτει 1868 ἐνέκρινεν ὁ αὐτοκράτωρ τὸ ὑπὸ τοῦ δραστηρίου πρίγκηπος Kung προταθὲν σχέδιον περὶ ἱδρύσεως μεγάλου ἐν Πεκίνῳ πανεπιστημίου καὶ διέταξε τὴν δαπάνην μεγάλης πρὸς τοῦτο χρηματικῆς ποσότητος. Πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης ἔπρεπε νὰ κατασκευασθῶσι δύο σπουδαῖα κωλύματα, ἦτοι ἡ παραδοχὴ ξένων διδασκάλων καὶ ἡ κατάργησις τοῦ τῆς παιδείας μονοπωλείου, ὅπερ τέως εἶχεν ἡ τῶν λογίων τάξις. Καὶ ὄντως, ὑπερνικηθέντων ἀμφοτέρων τῶν κωλυμάτων, προσεκληθήσαν διδάσκαλοι Γάλλοι καὶ τινες Γερμανοί. Οὗτοι ὑπεχρεώθησαν ἐντὸς δύο ἐτῶν νὰ μάθωσι τὴν σινικὴν γλῶσσαν, ἐν ᾗ ὤφειλον νὰ διδάξωσιν. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ διετάχθη ἡ ἀποπεράτωσις τῶν ἀρμοδίων οἰκοδομῶν καὶ ἰδίως μεγάλου τινὸς ἀστεροσκοπείου κατὰ εὐρωπαϊκὰ ὑποδείγματα. Πολλὰ πολυδάπανα ὄργανα παραγγέλθησαν ἐν τε τῇ Ἀγγλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ.

Ἡ ἐπίσημος τοῦ Πεκίνου ἐφημερίς δημοσιεύει τὸ τοῦ Πανεπιστημίου καταστατικὸν μετὰ πασῶν τῶν λεπτομερειῶν. Ἐκ τοῦ καταστατικοῦ ὁμῶς τούτου φαίνεται ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο εἶναι μᾶλλον εὐτελές τι διδασκαλεῖον ἢ Πανεπιστήμιον καθ' ἣν ἐν Εὐρώπῃ ἔχει σημασίαν. Ἐν τῷ καταστατικῷ τούτῳ ἀπαντῶσιν αἱ ἐξῆς 5 παράγραφοι.

1) Ὁ φοιτητὴς πρέπει νὰ ἔχη ἀποπερατώσει τὰς κλασσικὰς σπουδὰς. Κλασσικαὶ δὲ σπουδαὶ θεωροῦνται παρὰ τοῖς Σίναϊς ἐκεῖνα, αἵτινες ἀναφέρονται εἰς τὰ ἠθικὰ ἐκεῖνα καὶ ἱερὰ βιβλία, ἐν οἷς ἐξετάζονται οἱ μέλλοντες νὰ τύχωσι πολιτικοῦ τινος ὑπουργήματος.

2) Ὁ φοιτητὴς ὀφείλει νὰ ἐνοικῆ ἐντὸς τοῦ πανεπιστημίου καὶ νὰ διαμένῃ ἐν αὐτῷ ἀπὸ πρωΐας μέχρι ἐσπέρας.

3) Ὁ φοιτητὴς ὑφίσταται ἐξετάσεις κατὰ μῆνα καὶ καθ' ἑξαμηνίαν, καθ' ἃς τοποθετεῖται.

4) Μετὰ τρία ἔτη ὑφίσταται ὁ φοιτητὴς τὴν ἀπολυτήριον ἐξέτασιν. καὶ ἐπιτυχῶν μὲν ἐν αὐτῇ λαμβάνει πτυχίον, δι' οὗ κατατάσσεται εἰς τὴν ὑψηλοτέραν τάξιν τῶν τῆς πολιτείας λογίων· ἀποτυχῶν δὲ ὀφείλει νὰ παρατείνῃ τὰς ἑαυτοῦ σπουδὰς.

5) Ὁ φοιτητὴς ἔχει ἐλευθέραν διαμονὴν καὶ κατὰ μῆνα λαμβάνει πρόχειρον ἀργύριον.

μιᾶς τῶν τριῶν πρώτων δυναστειῶν, τῶν ἀποτελουσῶν τὴν χρυσὴν ἐποχὴν τῆς Κίνας.

Ὁ Fohi, ὁ θεμελιωτὴς τῆς πρώτης σινικῆς θρησκείας, ἦτοι τῆς λατρείας τοῦ Οὐρανοῦ (Tian), θεωρεῖται παρὰ τοῖς Σίναϊς ὡς ὁ ἐφευρετὴς τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν καὶ ὡς ὁ νομοθέτης τῆς τῶν ἀνθρώπων κοινωνίας.

Ὅτε, διαταραχθέντος ὑπὸ στάσεων τοῦ σινικοῦ κράτους ἐπὶ τῆς δυναστείας τῶν Tschao, διεταράχθη καὶ ἡ θρησκεία τοῦ Fohi, ἀνεφάνη εἰσηγητῆς νέας θρησκευτικῆς πίστεως ὁ Laotse ἢ Lao. Οὗτος ὁ διάσημος τῶν Σινῶν ἀνὴρ ἀκμάσας κατὰ τὰ μέσα τῆς 6ης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, θεωρεῖται ὡς ἰδρυτὴς τῆς τοῦ ὑψίστου λόγου θρησκείας (Tao). Λόγον δὲ λέγων ὁ Laotse δὲν ἐνόει τὴν ὑψίστην ἐκείνην δύναμιν τῆς ψυχῆς, ἣτις ἐξετάζει τὰς τελευταίας αἰτίας τῶν ὄντων, ἀλλ' ἀσυνείδητόν τινα καὶ ἀδρανῆ τῆς διανοίας βεμβασμόν. Ἡ θρησκευτικὴ τοῦ Laotse καινοτομία ἐπέδρασε πῶς ἐπὶ τε τὴν πρακτικὴν καὶ ἠθικὴν τῶν Σινῶν ἀγωγὴν.¹ Ἀμφοτέρων ὅμως τούτων τῶν θρησκευτικῶν τοῦ σινικοῦ ἔθνους ἀναμορφωτῶν πλείοτερον ἐπενήργησεν ἐπὶ τε τὸν οἰκογενειακὸν βίον καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας ὁ μέγας τῶν Σινῶν φιλόσοφος, Κομφούκιος.

Ὁ Κομφούκιος (Kon-fu-tse) ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τοῦ πνευματικοῦ βίου τῶν Σινῶν. Ὁ σοφὸς οὗτος τῆς Κίνας ἀνὴρ ἦτο υἱὸς ἐπιφανοῦς τινος Μανδαρίνου, γεννηθεὶς τῷ 551 π. Χ. ἐν τῇ πόλει Theau-se τῆς ἐν Κίνα ἐπαρχίας Schan-tong ἐπὶ τῆς ἡγεμονείας τοῦ αὐτοκράτορος Ling-wang. Εὐφυῆς ὢν καὶ ἐπιμελὴς διεκρίθη πάντων τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀκμασάντων λογίων ἀνδρῶν κατὰ τὰς γνώσεις. Μεγάλῃ δὲ ἀπολαύων τιμῆς ἀνῆλθεν εἰς ὑψηλὰ ἀξιώματα, ὁπόθεν φθονηθεὶς ἀπεσύρθη καὶ ἔζη βίον ἰδιωτικόν, ἀσχολούμενος εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ σινικοῦ λαοῦ. Ὁ Κομφούκιος ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ βιογραφίᾳ παρέχει εἰδήσεις τινὰς περὶ τῆς ἑαυτοῦ μορφώσεως. «Κατὰ τὸ 15ον ἔτος τῆς ἡλικίας μου, λέγει, διηγέρθη ἐν ἐμοὶ » ἡ κλίσις πρὸς σπουδαιοτέρας σπουδὰς, ἣτις κατὰ τὸ 50ον ἐστερεώθη » κατὰ τὸ 30ον ἔτος κατενόουν τοὺς ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἀπορρέοντας αἰωνίους νόμους· κατὰ τὸ 6ον ἀντελαμβανόμενῃ παντὸς πράγματος ἄνευ δυσκολίας· κατὰ δὲν τὸ 70ον αἱ κλίσεις τῆς καρδίας μου δὲν ὑπερέβησαν

¹ Τὸ θρησκευτικὸν σύστημα τοῦ Laotse ἐκτίθεται ἐν τῷ δυσνοήτῳ σαγγράμματι Tao-te-King (τὸ βιβλίον τοῦ ὑψίστου λόγου), ὅπερ μετεφράσθη εἰς τε τὸ λατινικὸν καὶ εἰς πολὰς τῶν νεωτέρων γλωσσῶν.

»πλέον τὸν νόμον». Ὁ Κουφούκιος ἐδίδασκε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ δια-
 »φόρους γνώσεις, τὴν ἠθικὴν τὴν καλὴν συμπεριφορὰν, τὴν πίστιν καὶ
 τὴν εὐλιχρίνεια. Διήρει δὲ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἰς τέσσαρας τάξεις.
 Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τάξει τὸ μὲν πνεῦμα τῶν μαθητῶν ἀνεπτύσσετο
 διὰ τῆς σκέψεως, ἡ δὲ καρδία διεπλάσσετο διὰ τῆς προσκλήσεως ἀρετῶν·
 ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ ἤσκουοντο οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν ὀρθοέπειαν καὶ τὴν ῥητο-
 ρικὴν· ἐν δὲ τῇ τρίτῃ ἐδιδάσκοντο οἱ μαθηταὶ τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην
 καὶ τὸν τρόπον τοῦ κυβερνᾶν· ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ ἐδιδάσκοντο ἰδίως τὴν
 ἠθικὴν καὶ προσεκτῶν θεωρητικὰς τινὰς γνώσεις καὶ ἐμπειρίας ἐν τῇ
 ἠθικῇ νομολογίᾳ.¹ Σκοπὸς τῆς τοῦ Κουφουκίου διδασκαλίας ἦτο ἢ εἰς
 τοὺς ἀνθρώπους ἀποκατάστασις τῆς ἀρχικῆς οὐρανίου ἀγνότητος· διὸ καὶ
 ἅπαντα τὸν βίον αὐτοῦ ἀφιέρωσεν ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ-
 τον μόρφωσιν τῆς νεότητος. «Ἡ μεγίστη μου ὑπηρεσία, συνείθιζε νὰ λέγη
 »ὁ αὐτός, εἶναι ἡ μετὰ προθυμίας σπουδὴ πρὸς τὴν σοφίαν, καὶ ἡ ἄσκος
 »τῆς ἀνθρωπότητος διδασκαλία».

Πᾶσα ἡ διδασκαλία τοῦ Κουφουκίου σύγκειται κυρίως ἐκ πρακτικῶν
 τινῶν καὶ συντόμων ἀποφθεγμάτων, ἀφορώντων τὰς αἰσθητὰς ἀπολαύ-
 σεις καὶ παρὰ τῶν Σινῶν θεωρουμένων ὡς μεγίστην παιδαγωγικὴν σπου-
 δαιότητα ἐχόντων. Ὁ Κουφούκιος δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ὁ ἠθικὸς
 φιλόσοφος, ἦτοι ὡς ὁ Σωκράτης τῶν Σινῶν. Τούτου ἕνεκα, δσάκις λαλεῖ
 περὶ ἀρετῆς, λαλεῖ μετὰ πολλῆς θερμότητος. «Ἡγεμῶν, ἀνακράζει πού,
 »μὴ περιφρόνει τὴν ἀρετὴν. Αὕτη ἀπεργάζεται τὴν εὐδαιμονίαν τῆς πο-
 »λιτείας. Ἐὰν στερῆσαι τοῦ οὐρανίου τούτου θησαυροῦ, ἅπασαι αἱ ἀκτι-
 »νές σου ἀποβάλλουσι τὴν ἑαυτῶν λάμψιν. Ἐκεῖ βασιλεύει ἡ αἰωνία εἰ-
 »ρήνη, ἐνθα κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου ἡ ἀρετὴ. Πᾶσα ἡ παιδείσις τοῦ ἡγε-
 »μόνος ἐγκεῖται ἐνθεν μὲν ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς λογικῆς αὐτοῦ φύσεως,
 »τῆς ἄνωθεν μεταδοθείσης, ἐνθεν δὲ ἐν τῇ ἐγκαρτερήσει ἐν παντὶ ἔργῳ
 »ἀγαθῷ. Οὕτω μορφωθείς ἀνακαινιζέτω καὶ βελτιούτω τὸν λαὸν διὰ
 »καλῶν νόμων καὶ καλοῦ παραδείγματος». Καὶ ἀλλαχοῦ. «Ἡ πηγὴ πά-
 »σης ἀρετῆς εἶνε ἡ ἀληθῆς παιδικὴ ἀγάπη καὶ ὁ ἀδελφικὸς σεβασμὸς.
 »Πρῶτον ἀπαιτεῖται καλὴ βᾶσις, ἐγκειμένη ἐν τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ σταθε-
 »ρότητι τοῦ χαρακτῆρος, πρὶν ἢ διεξαχθῇ ἡ εἰκὼν, ἦτοι ἡ κοσμιότης καὶ
 »ἠθικὴ εὐγένεια. Ὁ νεανίας σπουδαζέτω ὅπως ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ κτή-
 »σηται τὴν αἰδῶ· ἔστω φρόνιμος καὶ χρηστός, πλήρης ἀμερολήπτου πρὸς
 »τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπης καὶ ἐχόμενος παντὸς ἀγαθοῦ.» Κυριώτατα

¹ Du Halde, description de la Chine. tom II, p. 385.

πονήματα τοῦ Κονφουκίου, τὸ μὲν ὑπ' αὐτοῦ συντεταγμένα, τὸ δὲ ἐξ ἄλλων συγγραμμάτων συνειλεγμένα, εἶναι τὰ τέσσαρα ἱερὰ βιβλία (**Kings**), ἥτοι **Y-King** (περιέχον τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν), **Li-King** (περὶ ἠθῶν καὶ ἐθίμων), **Schu-King** (συλλογὴ ἄσμάτων)¹ καὶ τὸ περιφημότεον πάντων **Schu-King** (περιέχον ἱστορίαν, ἠθικὴν καὶ μεταφυσικὴν). Ἔτερα συγγράμματα τοῦ Κονφουκίου ἀναφέρομεν ἐνταῦθα εἰς **Tschünzieu**, **Tai-chio** (μεγάλῃ διδασκαλίᾳ), **Dschungyung** τὸ (ἀμετάβλητον μέσον) καὶ **Lün-yü** (διάλογοι καὶ ἀπαντήσεις).

Ἐπὶ τῆς ἠθικῆς βάσεως, ἐφ' ἧς στηρίζει ὁ Κονφούκιος τὴν τῶν παίδων ἀγωγὴν, στηρίζει αὐτὴν καὶ ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς **Tschuhī**, ὃν οἱ Σίνοι ἠγεμόνα τῆς γνώσεως ἀποκαλοῦσιν. «Τὸ τέλος τῆς ἀγωγῆς, λέγει οὗτος, εἶναι ἡ ἀρετὴ πρὸς αὐτὴν πρέπει νὰ σπεύδῃ ὁ μαθητὴς, ὅπως ὁ ἐντείνων τὸ τόξον οὐδὲν πρέπει νὰ φοβῆται τόσον, ὅσον τὸ ἀστοχεῖν. Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν ὡς γλύπτην, ἐφείλοντα νὰ διαμορφώσῃ τὴν ἀκατέργαστον ὕλην. Αἱ διδασκαλίαι καὶ παραινέσεις πρέπει νὰ ᾔναι ὡς ἡ δρόσος καὶ ἡ αὔρα τοῦ ἔαρος ὡς πρὸς τὴν ἐπίδοσιν τῶν φυτῶν. Τὸ καθημερινὸν μάθημα τελευτάτω μετὰ τινος συντόμου καὶ περιεκτικοῦ ἱστορήματος».

Μεταξὺ τῶν διαφόρων παιδαγωγικῶν συλλογῶν ἀξιοπερίεργος καὶ σπουδαιοτάτη εἶνε ἡ καλουμένη **Kia-phao-tsiouan-tsi** (ἥτοι οἰκογενειακὸς θησαυρὸς), ἣτις περιέχει ἔνθεν μὲν διαφόρους ὁδηγίας, ἀναφερομένας εἰς τὴν τοῦ διδασκάλου διδασκαλίαν, εἰς τὴν εἰς τὸ σχολεῖον φοίτησιν, εἰς τὴν συμπεριφορὰν τῶν παίδων πρὸς τοὺς γονεῖς, διδασκάλους, συγγενεῖς καὶ ξένους καὶ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν σχολικῶν βιβλίων· ἔνθεν δὲ διαφόρους κανόνας, ἀποβλέποντας εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, τὴν τάξιν καὶ καθαριότητα ἐν τε τῇ περιβολῇ καὶ τοῖς βιβλίοις. Τινὰς τῶν ἐνταῦθα περιλαμβανομένων ὑποθηκῶν ἀναφέρομεν ὧδε: «Τὰ παιδιά (λέγει ὁ οἰκογενειακὸς θησαυρὸς) ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρέπει νὰ ἀπέρχωνται εἰς τὸ σχολεῖον· καὶ πρέπει πρῶτον νὰ χαιρετίζωσι τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Κονφουκίου, εἶτα τοὺς ἑαυτῶν διδασκάλους. Τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ συμβαίη καὶ τὸ ἑσπέρας ὅτε οἱ μαθηταὶ ἐγκαταλιμπάνουσι τὸ σχολεῖον, ἔνθα ἐν παλαιῷ ἢ νέῳ ἱστορικῷ βιβλίῳ ἀνέγνωσαν καλὰ καὶ ἠθικὰ χωρία, ἀποφυγόντες πᾶν σκανδαλώδες.—Ὅταν οἱ μαθηταὶ σχολεῖου τινὸς ᾔναι πολλοί, ἢ οἴκαδε ἐπάνοδος πρέπει νὰ γίνηται κατὰ τμήματα, ἀπολυομένων πρῶτον τῶν μελλόντων νὰ διανύσωσι μακροτέραν ὁδόν, ἢ τῶν νεωτέρων,

¹ Μετεφράσθη εἰς μὲν τὴν λατινικὴν γλῶσσαν ὑπὸ Lacharme καὶ Mohl, 1830. εἰς δὲ τὴν γερμανικὴν ὑπὸ Röchert, 1833.

μετὰ δὲ ταῦτα τῶν ἄλλων. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ δὲν πρέπει νὰ παίζωσιν οἱ μαθηταί. Ἐπανελθόντες δὲ εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν ὀφείλουσι νὰ χαιρετίσωσι πρῶτον μὲν τὰς ἐφεστίους θεότητας, εἶτα δὲ τὰς εἰκόνας τῶν προγόνων, μετὰ δὲ ταῦτα τὸν πατέρα, τὴν μητέρα, καὶ λοιποὺς συγγενεῖς κατὰ τάξιν.—Παραστάντος ξένου τινὸς ὀφείλουσιν οἱ παῖδες νὰ ποιήσωσι πρῶτον ὑπόκλισιν τινα πρὸς τὰς ἐφεστίους θεότητας καὶ τὰς εἰκόνας τῶν προγόνων, εἶτα δὲ χαιρετίσωσιν ἐκεῖνον εὐγενῶς, ἀποφεύγοντες πᾶσαν προπετῆ καὶ αὐθάδη ἔκφρασιν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἔνδειξιν δειλίας ἢ φόβου.—Ὁ μαθητὴς ἀναγινώσκων πρέπει νὰ ἔχη ἐστραμμένον τὸν τε ὀφθαλμὸν αὐτοῦ, τὸ πνεῦμα καὶ τὸ οὖς εἰς ἓν ἀντικείμενον· μηδὲ πρέπει διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ νὰ προφέρῃ λέξεις, εἰς ἃς δὲν εἶναι προσηλωμένη ἡ διάνοια. Ἡ ἀνάγνωσις πρέπει νὰ γίνηται ἡσυχῶς ὅπως μὴ ἐρεθίζωνται ἢ ἀποκάμνωσιν οἱ πνεύμονες.

Ἐπὶ τῶν μαθημάτων οἱ μαθηταί ὀφείλουσι νὰ ἐξετάζωσιν ἑαυτοὺς ἐσωτερικῶς καὶ νὰ προτρέπωσιν ἀλλήλους πρὸς τὰ καλὰ. — Πᾶν, ὅπερ ἀκούουσιν, πρέπει νὰ ἦναι τοιοῦτον καὶ νὰ παρίσταται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου οὕτως, ὥστε νὰ συντελῆ εἰς προτροπὴν μὲν πρὸς τὸ ἀγαθόν, ἀποτροπὴν δὲ ἀπὸ τοῦ κακοῦ.—Ὅταν ὁ νοῦς χωρίου τινὸς ἦναι σκοτεινὸς καὶ ἀσαφής, ὁ μαθητὴς ἐρωτάτω τὸν διδάσκαλον πρὸς ἀποφυγὴν πάσης πλάνης καὶ ἀμφιβολίας.—Ὁ μαθητὴς κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν διακρινέτω καλῶς τὸν διάφορον τονισμὸν καὶ τὰς διαφόρους τοῦ λόγου ἐκφράσεις.—Πρὸ παντὸς ὀφείλει νὰ τηρῆ καθαρά καὶ ἐν καλῇ καταστάσει τὰ τε βιβλία αὐτοῦ καὶ τὰ τῆς γραφῆς ὄργανα.—Τὸ βιβλίον ὀφείλουσι νὰ κρατῶσιν οἱ μαθηταί τρεῖς δακτύλους μακρὰν τοῦ σώματος αὐτῶν· εἰς τὸ σχολεῖον ὀφείλουσι νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν μόνον τὰ ὑποδεικνυόμενα βιβλία μετὰ τοῦ ἀναγκαίου χάρτου καὶ τῶν γραφικῶν ὀργάνων.—Πᾶν βιβλίον, χρησιμεῖον ἀπλῶς πρὸς τέρψιν καὶ κωλύον τὰς ἐμβριθεῖς σπουδὰς, ἀπαγορεύεται ἐν τοῖς σχολείοις.—Οἱ μαθηταί ὀφείλουσι νὰ τηρῶσιν εὐσχημοσύνην ἐν τε τοῖς λόγοις αὐτῶν καὶ τῇ συμπεριφορᾷ, ἀποφεύγοντες τοὺς χυδαίους τρόπους τῶν κοινῶν ἀνθρώπων.

Ὁ μαθητὴς καθήμενος ὀφείλει νὰ τηρῆ εὐσχημον στάσιν, μήτε τοὺς πόδας αὐτοῦ κινῶν, μήτε τῇ δε ἀκείσει στρεφόμενος. Ὅμοίως πορευόμενος δὲν πρέπει νὰ τρέχῃ ἢ πηδᾷ, ἀλλὰ νὰ βαδίζῃ εὐσχήμως. Οἱ μαθηταί βαδίζοντες μετ' ἀλλήλων δὲν πρέπει νὰ λαλῶσι πρὸς τὸ οὖς, μηδὲ νὰ ἔλκωσιν ἀλλήλους ἀπὸ τῶν ἐνδυμάτων, μηδὲ νὰ κρατῶνται ἐκ τῶν βραχιόνων, μηδὲ νὰ συγκρούωσι τοὺς πόδας, μηδὲ νὰ προσβλέπωσι δεξιὰ καὶ ἀριστερά.—Νέος, συναντῶν καθ' ὁδὸν ἀνώτερον ἢ τινα ἐκ τῆς ἑαυτοῦ

οικογενείας, τηρείτω κανονικὴν στάσιν καὶ χαιρετιζέτω αὐτὸν κλίνων τὴν κεφαλὴν καὶ διαστυρωτῶν ἐπὶ τοῦ στήθους τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας· ἐρωτώμενος δὲ πρέπει ν' ἀποκρίνηται κοσμίως. — Νεανίας, πορευόμενος μεθ' ὀμηλικού, παρεχέτω αὐτῷ χάριν τιμῆς τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ θέσιν· πορευόμενος δὲ μετ' ἀνωτέρου ἢ μετὰ τῶν γονέων, ἐπέσθω. — Αἱ ὀμιλίαι ἔστωσαν εὐπρεπεῖς, ἀληθεῖς, ἄνευ κραυγῶν καὶ ἐρίδων· ἡ δὲ ὑπόκλισις βραδεία, σαφὴς καὶ τελεία. — Ἡ ἐνδυμασία ἔστω ἀπλὴ καὶ καθαρὰ.

«Οἱ μαθηταὶ δὲν πρέπει νὰ μανθάνωσιν ἄχρηστα πράγματα, οἷον τὸ χαρτοπαίγνιον, τὸ σφαιροιστήριον, τοὺς κύβους τὸ ζατρίκιον καὶ τὰ παρόμοια, ἔτι δὲ ἐγχορδα ἢ πνευστὰ ὄργανα καὶ τὸ ἄδειν· διότι ἅπασαι αἱ ἐνασχολήσεις αὗται, ἄχρηστοι οὔσαι, παρακωλύουσι τὰς καλὰς σπουδὰς καὶ ἐμπνέουσιν εἰς τὰς τῶν νέων ψυχὰς τὴν πρὸς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς τέρψεις κλίσιν. — Ἀνήθικοι διηγήσεις, ἄσεμνα παιγνίδια, μυθιστορήματα καὶ ἄσματα παραλύουσι τὴν ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς. Ὅμοίως καὶ αἱ περὶ τὴν ποίησιν ἀσχολήσεις οὐδὲν ἄρμόζουσιν εἰς ἀνθρώπους ἀσχολουμένους ὅλως περὶ τὰς ἐπιστήμας· διότι αἱ ποιητικαὶ ἐργασίαι εἶναι προϊόντῳ ἡρεθισμένης διαθέσεως καὶ παίγνια τοῦ πνεύματος. Ὁ ἀσχολούμενος περὶ τὴν στιχοουργίαν νέος παραμελεῖ τῶν σπουδῶν αὐτοῦ. — Πρὸ παντὸς ὀφείλει τις ν' ἀπομακρύνῃ τοὺς νέους ἀπὸ τοῦ ἐπὶ χρήμασι παίξιν· διότι τοῦτο καταπονεῖ τὸ πνεῦμα, ἐξεγείρει τὰ πάθη, καταναλίσκει τὸν χρόνον καὶ ἐπιφέρει ὀλεθριώτατα ἀποτελέσματα. Ὁ μὴ ἀπεχόμενος τοιοῦτου παιγνίου κατὰ τὴν νεότητά γίνεται παραίτιος τῆς μετὰ ταῦτα ἀπωλείας τῆς περιουσίας καὶ καταστροφῆς τῆς οικογενείας αὐτοῦ.

«Προσκληθεὶς εἰς συμπόσιον ὁ μαθητὴς ὀφείλει πρῶτον νὰ ζητήσῃ ταπεινῶς τὴν ἄδειαν τοῦ καθέζεσθαι· καθήσας δὲ δὲν πρέπει νὰ στρέφῃ ἑαυτὸν μήτε πρὸς τὰ δεξιὰ, μήτε πρὸς τὰ ἀριστερά· μηδὲ νὰ ὠθῇ τὸν γείτονα αὐτοῦ διὰ τοῦ ἀγκῶνος, μηδὲ νὰ ὀμιλῇ πολλὰ καὶ μεγαλοφώνως. Καὶ πίνων μὲν ὀφείλει νὰ παρατηρῇ τοὺς περὶ αὐτὸν ἵνα μὴ παρεκτραπῇ εἰς κινήσεις ἀπρεπεῖς, τρώγων δὲ ὀφείλει νὰ μὴ ὑπερπληροῖ τὸ στόμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ἀπρεπέστερον.

«Οἱ ἀμελεῖς μαθηταὶ πρέπει πρῶτον μὲν νὰ νοουθετῶνται, εἶτα δὲ νὰ γονατίζωσιν ἐπὶ τῆς ἑδρας αὐτῶν, μετὰ δὲ ταῦτα πρὸ τῆς θύρας, καὶ τέλος μετὰ τὴν ματαίαν ἐξάντλησιν τῶν μέσων τούτων, νὰ τιμωρῶνται σωματικῶς ἀλλ' οὐχὶ εὐθύς μετὰ τὸ φαγητόν. Ὁ μηδὲν μαθὼν ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ κτᾶται καρδίαν κακὴν, τῶν καλλιτέρων βλαστῶν αὐτῆς ἀκάρπων διαμερόντων. Ὁ τοιοῦτος ἡλικιωθεὶς περιπίπτει εἰς δυστυχίαν καὶ ὡς ἐχθρὸς τῆς πολιτείας ἐπάγεται τὰς δημοσίας ποινάς. Ὁ μαθὼν

τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν δικαιοσύνην σπανιώτατα περιπίπτει εἰς κακὰς πράξεις· τούτου ἕνεκα καὶ οἱ χωρικοὶ ὀφείλουσι νὰ πέμπωσι τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τὰ σχολεῖα.—Οἱ διδάσκαλοι πρέπει νὰ ᾖναι τελέως σοφοὶ καὶ ν' ἀσχολῶνται μόνον περὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθητῶν, ἐκπληροῦντες ἀδιαλείπτως τὰ ἑαυτῶν καθήκοντα.—Τινὲς ὅμως διδάσκαλοι ἀσχολοῦνται συγχρόνως καὶ περὶ τὴν πρακτικὴν ἰατρικὴν, τὴν μαντικὴν, τὴν ἀστρολογίαν, τὴν σύνταξιν δημοσίων ἀναφορῶν καὶ τὴν μεσιτείαν. Οἱ τοιοῦτοι πρὸς τῆ βλάβῃ, ἣν προξενοῦσιν, ἐφελκύνουσι καθ' ἑαυτῶν τὴν περιφρόνησιν τῶν τε γονέων καὶ τῶν τέκνων.»

«Ἡ πρὸς τὸ μανθάνειν ὀρεξις εἶναι ἡ βάσις πάσης σπουδῆς, ἄγουσα εἰς τὴν σοφίαν· συνδεομένη δὲ μετὰ ζήλου πρὸς μίμησιν τῶν σοφῶν τῆς ἀρχαιότητος ἄγει εἰς τὸ ὑψιστον ταύτης σημεῖον.—Τὸ ἀληθὲς μυστήριον τῆς μαθήσεως ἐγκεῖται ἐν τῷ κρατεῖν βιβλίον, ἀναγινωσκόμενον ὅλον κατὰ πᾶν δεκαήμερον ἢ εἰκοσαήμερον ἐκάστου μηνός.—Οἱ μαθηταὶ ἀναγινώσκοντες δὲν πρέπει νὰ μεταβαίνωσιν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο τμήμα τοῦ βιβλίου πρὶν ἢ προσηκόντως ἐντυπώσωσιν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῶν τὰ ἐν τῷ μέσῳ κείμενα, μηδὲ νὰ ἔχωσι πολλοὺς συγχρόνως τόμους ὑπ' ὄψιν.—Τὸ μεγαλείτερον κώλυμα ἐν ταῖς σπουδαῖς εἶναι ἡ καθημερινὴ ἐλάττωσις τῆς μνήμης καὶ ἡ καθημερινὴ αὔξησις τῶν ἐργασιῶν. Τὴν πρωτὰν ἀπὸ τῆς 3ης ὥρας πρέπει ν' ἀρχηται ἡ μελέτη τοῦ μαθητοῦ, παρατεινομένη μέχρι τῆς 5ης, διότι ὁ πρωῖνός καιρὸς εἶναι καταλληλότερος πρὸς ἐργασίαν ἢ ἡ λοιπὴ ἡμέρα καὶ ἡ ἑσπέρα.—Ἡ μεγίστη ἐπιμέλεια καὶ ἡ μεγίστη καρτερία γίνονται καθήκοντα τοῖς μαθηταῖς. Μηδεὶς λεγέτω «ὅ,τι δὲν ἔμαθον σήμερον, θέλω μάθει αὔριον, καὶ ὅ,τι δὲν ἔμαθον τὸ ἔτος τοῦτο, θέλω μάθει εἰς νέωτα,» διότι ὁ χρόνος δὲν κεῖται εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ. Τὸ ἀπόφθεγμα «ἐργάζου ἀκαταπαύστως» ἐκφράζει τὸν ἀπαραίτητον ὅρον τῶν καλῶν σπουδῶν· ἡ δὲ ἐκφρασις «περίμεινον μέχρι τῆς πρωΐας» παρακωλύει πᾶσαν πρόοδον ἐν τε τῷ βίῳ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ.—Σκοπὸς τῆς σπουδῆς εἶναι ἡ ἐπαρκὴς πρόσκτησις λογικῶν ἀρχῶν καὶ ὁ κεκανονισμένος βίος.—Κατὰ ταῦτα ὀφείλει τις ἕκαστον ἀξίωμα νὰ ἐντυπώσῃ καλῶς εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ κατ' αὐτὸ νὰ ρυθμίζῃ τὰς καθημερινὰς αὐτοῦ πράξεις.»

«Ὅταν τις ἀποκάμῃ ἐκ τῆς σπουδῆς, ἥτις διευκολύνεται διὰ τῆς ἐναλλαγῆς, πρέπει νὰ κινή τὸ σῶμα αὐτοῦ καθόλου καὶ ἰδίως τοὺς ὠμους πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τὰ κάτω, πρὸς δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερά, πρὸς τὰ ἔμπροσθεν πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἡ τοιαύτη κίνησις συντελεῖ εἰς ἀνάπτυξιν καὶ ἀναζωπύρησιν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων. Ἡ ἰατρικὴ αὕτη γυμναστικὴ κα-

λεῖται σινιστὶ Lo-lou-chouang-Kouan. Πρὸς κτῆσιν καλοῦ γλωσσικοῦ χαρακτῆρος ἕκαστος ἀναγινωσκέτω καθ' ἑκάστην ἡμέραν τέσσαρα ἢ πέντε τεμάχια ἐκ τῶν νεωτέρων συγγραμμάτων· καλῶς ὁμῶς συλλογιζέσθω ὅτι ἡ σπουδαιότης κεῖται οὐχὶ ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ἀναγινωσκομένων βιβλίων, ἀλλ' ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν καλῶν καὶ τῇ τούτων μελέτῃ.»

Αὗται εἶναι αἱ οὐσιωδέσταται ὑποθήκαι, ἃς περιέχει ὁ οἰκογενειακὸς τῶν Σινῶν θησαυρὸς. Ἐν ταῖς ὑποθήκαις ταύταις, καίπερ ἀτελέσι καὶ ἐν πολλοῖς πλημμελέσι, παρατηροῦμεν καὶ τινὰς ὀρθοτάτας παιδαγωγικὰς ἀρχὰς καὶ παιδαγωγικοὺς τρόπους, ὧν ἡ ἐφεύρεσις παρά πλείστων ἀποδίδεται εἰς Εὐρωπαίους καὶ δὴ τῶν νεωτέρων χρόνων. Οὕτως ἐκ τῶν ἀνωτέρω μανθάνομεν ὅτι ἔκπαλαι οἱ Σῖναι εἶχον ἔννοιάν τινα τῆς ἐποπτικῆς διδασκαλίας, ἀρχόμενοι τῆς διδασκαλίας ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἀντικειμένων· ἔτι δὲ ἀνεγνώριζον τὴν πνευματικὴν ὠφέλειαν τῆς γυμναστικῆς καὶ τὸν κατάλληλον τρόπον τῆς ἀναπτύξεως τῆς τε μνήμης καὶ ἐτέρων τινῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς.

Οἱ Σῖναι, καίτοι μεγάλην ἀξίαν ἀπένεμον τῇ ἀγωγῇ, περιώριζον ταύτην μόνον εἰς τὰ ἄρρενα τέκνα, ὀλιγοροῦντες τελέως τῆς τῶν θηλέων μορφώσεως. Ἡ γυνὴ ἐν Κίνα, ὡς καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἐν Ἀσίᾳ δεσποτικῶν ἔθνῶν, θεωρεῖται ὡς πλάσμα πολλῷ ὑποδεέστερον τοῦ ἀνδρός· ὁ νοῦς αὐτῆς, λίαν περιορισμένος ὢν, ὡς οἱ σμικρυνόμενοι πόδες, θεωρεῖται ἀνεπίδεκτος πάσης ἀναπτύξεως. Καὶ ὁμῶς ἀνεφάνησαν σοφοὶ παρά τοῖς Σίναϊς, οἵτινες, καταπολεμήσαντες τὴν τοιαύτην πλάνην, κατέδειξαν τὸ δυνατὸν καὶ τὸ ἀναγκαῖον τῆς τῶν θηλέων ἀναπτύξεως. «Διδάσκουσι,» λέγει φιλόσοφος τις τῶν Σινῶν,† τοὺς πιθήκους νὰ παίζωσιν ἀστεῖα παιγνίδια· τοὺς κύνας ν' ἀλήθωσι· τοὺς ποντικούς νὰ τρέχωσιν ἐπὶ κυλίνδρων καὶ τέλος τοῦ ψιττακοῦς ν' ἀπαγγέλλωσι στίχους. Ἐὰν λοιπὸν διὰ τῆς διδασκαλίας κατορθοῦται, ἵνα καὶ αὐτὰ τὰ πτηνὰ καὶ τὰ ἄγρια ζῶα δύνανται νὰ ἀντιλαμβάνωνται ἀνθρωπίνων ἀντικειμένων, πολλῷ μᾶλλον δύνανται νὰ διδαχθῶσι νεάνιδες, αἵτινες εἶναι ἀνθρώπινα πλάσματα!»

Ἀνακρφαλαιοῦντες τὰ μέχρι τοῦδε εἰρημένα λέγομεν ὅτι οἱ Σῖναι πρὸς πάσῃ τῇ ἀξίᾳ, ἣν ἀποδίδουσιν εἰς τὴν ἀγωγὴν· πρὸς πάσῃ τῇ ἀγάπῃ, ἣν ἔχουσι πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ, ἣν καταβάλλουσι πρὸς μόρφωσιν αὐτῶν· πρὸς πάσῃ τῇ ὑπακοῇ καὶ τοῖς καλοῖς τρόποις, ἐν οἷς ἀσκοῦσι τὰ τέκνα αὐτῶν· πρὸ πάσαις τέλος ταῖς ὑποθήκαις, ἃς περιέχουσι τὰ τῶν παρ' αὐτοῖς σοφῶν συγγράμματα, δὲν ἔχουσιν ἀγωγὴν κατὰ τὴν ὀρθὴν τῆς λέξεως σημασίαν. Βίβλιως· διότι, ὅπως λέγει ὁ διάσημος Κ.

Schmidt, ὅπου τὸ πνεῦμα δὲν δύναται νὰ εἰσδύσῃ βαθέως (ὡς παρὰ τοῖς Σίνοις)· ὅπου ἐπικρατοῦσιν αἱ μηχανικαὶ αὐτοῦ ἐνέργειαι· ὅπου ἡ τῶν παιδῶν χειραφέτησις δὲν ἐπιτρέπεται· ὅπου ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῆς θελήσεως τοῦ δεσποτικοῦ πάντων πατρὸς· ὅπου ὁ θρησκευτικὸς βίος περιβάλλεται ὑπὸ ὀρίων τῆς δεινοτάτης ἐθιμοτυπίας· ἐκεῖ καὶ ἡ ἀγωγή δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ πέραν τῶν ἐρίων τοῦ μηχανισμοῦ καὶ τοῦ τύπου. Ἡ ἀγωγή καὶ ἡ διδασκαλία παρὰ τοῖς Σίνοις δὲν ἐξέρχεται πέραν τοῦ κύκλου τῶν παραστάσεων, τῆς ρυθμίσεως τῆς ἐξωτερικῆς συμπεριφορᾶς, τῆς ἐκτελέσεως διαγεγραμμένων ἐθιμοταξιῶν καὶ τῆς προσκλήσεως βιωφελῶν τινῶν γνώσεων! Τὸ σχολικὸν καὶ παιδαγωγικὸν παρὰ τοῖς Σίνοις σύστημα εἶναι εἶδος τι ἀστυνομικοῦ συστήματος, ὅπερ περιβάλλει τὸν παῖδα δίκην μουμίας διὰ τῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ τύπου σπαργάνων, ἀφ' ὧν μόνη ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου ἀνάπτυξις, ἢ ἐν ἐλευθερίᾳ μόνον πολιτεία κατορθουμένη, δύναται νὰ λύσῃ.

Ἄριθ. Πρωτ. 7876.

Π ε ρ ῖ λ η ψ ς.

Περὶ ἐκτελέσεως τοῦ ἀπὸ 3 Σεπτεμβρίου Β. Διατάγματος.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τοὺς κ. κ. Νομάρχας.

Ἐκ τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ΧΘ'. νόμου περὶ συστάσεως διδασκαλείου ἐν Ἀθήναις ἐκδοθέντων ὀργανιστικῶν αὐτοῦ διαταγμάτων καὶ ἐγκυκλίων καὶ ἐπιστελλομένων ὑμῖν ἐκάστοτε γινώσκετε, κύριε Νομάρχα, ὅτι διὰ δύο ὁδῶν, διαχαραχθεισῶν ἤδη σαφῶς ἐπιδιώκεται παρὰ τοῦ Ὑπουργείου ἡ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου βελτίωσις καὶ ἡ σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι ἀναμόρφωσις ἐπὶ βάσεων συμφωνοτέρων πρὸς τὰς κατὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους προόδους καὶ τὰ πορίσματα τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης, (ὧν ἡ